

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

**Ефективна
ЕКОНОМІКА**



Дніпровський державний
аграрно-економічний
університет



Видавництво ТОВ «ДКС-центр»

0 0 0 0 0 0 0 ◀ 0

УДК 336.13

О. В. Корпан,

магістрантка, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, м. Київ

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

О. V. Korpan,

Master student, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

METHODS TO ESTIMATE THE LEVEL OF ENTERPRISE'S FINANCIAL SECURITY

У статті розглянуто найбільш поширені методики оцінки рівня фінансової безпеки підприємств, визначено їх недоліки та запропоновано можливі шляхи вдосконалення. Проаналізовано різноманітні підходи науковців до оцінки фінансової безпеки підприємства, серед яких виокремлено: індикативний; ресурсно-функціональний; підхід на основі критерію «мінімум сукупного збитку, який завдається безпеці»; традиційні та нетрадиційні методи оцінки, ті, які пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки як складової економічної безпеки підприємства; ті, які пропонують оцінювати рівень фінансової безпеки на основі визначення загального стану фінансової діяльності підприємства; ті, які пропонують визначати інтегральний показник фінансової безпеки підприємства.

The article considers the most widespread methods to estimate the financial security of enterprises, defines their drawbacks and suggests possible ways of improvement. A number of approaches by scientists as for the assessment of the enterprises' financial security is analyzed, namely: indicative; resource-functional; approach based on the criteria of "minimum cumulative loss to security"; traditional and non-traditional methods of evaluation, those that offer to assess the level of financial security as a component of economic security; those that offer to assess the level of financial security on the basis of the definition of generic financial activity; those are that offer to determine the integral indicator of the financial security of the enterprise.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства; методичні підходи до оцінки фінансової безпеки; рівні фінансової безпеки; індикатори фінансової безпеки; критерії фінансової безпеки.

Keywords: financial security of enterprise; methodological approaches to estimate the financial security; levels of financial security; indicators of financial security; criteria of financial security.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Необхідність знання поточного фінансового стану підприємства та підтримки його належного рівня в умовах ринкової конкуренції спричинює потребу у розробці сучасних методів оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. Оцінка значення фінансової безпеки підприємства принципова ще при отриманні зовнішнього фінансування, в наслідок цього, в разі якщо підприємство з незадовільним станом економічної захищеності звернеться за кредитом, перш за все з'ясують його ліквідність, яка досягається завдяки пов'язаних дій всіх відділі. Саме тому необхідною складовою управління економічною захищеністю підприємства є неупереджене та своєчасне визначення її рівня.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Якщо на рівні держави методи оцінки фінансової безпеки вже розроблено, то на рівні підприємства це питання залишається дискусійним. В Україні та світі проблемами економічної і фінансової безпеки на рівні держави та підприємства займалися О. Барановський [1], І.А. Бланк [2], З. Варналій [3], О. Василик [4], В. Геєць [5], Т.М. Гладченко [7], Л.І. Донець [9], А.А. Драга [6], Я. Жаліло [13], М.М. Єрмошенко [11;12], В. Забродський [14], С.М. Ілляшенко [16], В.А. Ліпкан [18], В.П. Мак-Мак [19], Е.А. Олейников [20], К. Уолш [22], В.В.Шликов [24] та інші.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Метою статті є розгляд методів оцінювання рівня фінансової безпеки на підприємстві та виокремлення видів таких методів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У теорії та практиці фінансового менеджменту існує значна кількість методів, які застосовуються для визначення рівня фінансової безпеки суб'єктів господарювання. У ході аналізу фахової літератури [9, с.161-163] було визначено, що досліджені методики визначення рівня фінансової безпеки підприємства можна розділити на декілька груп (рис.1).



Рис. 1. Групування методів оцінки рівня забезпечення фінансової безпеки підприємства

У методиках першої групи оцінку фінансової безпеки підприємства пропонується здійснювати на основі дослідження грошових потоків підприємств, а саме показника чистого грошового потоку в розрізі видів фінансово-господарської діяльності підприємства за допомогою розробленої матриці динамічної фінансової рівноваги. Автори

такий підхід обумовлюють тим, що показник чистого грошового потоку є одним із індикаторів результативності господарської діяльності підприємства та визначає його фінансовий стан [6].

Загалом, цей підхід є вузьким, оскільки охоплює далеко не всі сфери, які впливають на стан фінансової безпеки підприємства. Крім того, зазначений підхід використовує абсолютні показники, які є менш інформативними, ніж відносні. Найчастіше зазначений метод використовується для визначення оперативних цілей

В науковій літературі зустрічаються різноманітні підходи до визначення методики оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. Так, індикаторний підхід передбачає порівняння фактичних значень показників фінансової безпеки з граничними значеннями індикаторів її рівня [7; 8]. За такого підходу найвищий рівень фінансової безпеки підприємства досягається за умови, що вся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень, а порогове значення кожного з індикаторів досягається не на шкоду іншим і має обґрунтований фінансовий підхід. Цей підхід слід визнати доцільним і виправданим. У той же час використання цього підходу залежить в основному від визначення порогових значень, які залежать від стану зовнішнього середовища, на яке підприємство майже не може впливати, а тільки пристосовуватися до його умов. Крім того, дуже важко визначити для підприємств ці порогові рівні, до того ж, вони будуть різними для кожного окремого підприємства.

Варналій З.С. пропонує визначення фінансової безпеки як надзвичайно складна багаторівнева система, до складу якої входять своєрідні й самоцінні підсистеми, що мають власну структуру та логіку розвитку [3, с. 37].

Досліджуючи економічну безпеку на рівні держави, Я. Жаліло вважає, що це багатфакторна категорія, яка характеризує здатність національної економіки до розширеного відтворення з метою задоволення на визначеному рівні потреб власного населення і держави. [13, с. 57-58]

Л.І. Донець, Н.В. Ващенко пропонують оцінювати рівень фінансової складової економічної безпеки підприємства за основними напрямками аналізу, у тому числі фінансової звітності і фінансового становища підприємства, результатів його господарської діяльності [9, с. 82]. Але наш погляд, дана методика дає змогу проаналізувати лише фактичний фінансовий стан підприємства, а не визначити рівень його фінансової безпеки.

З іншого боку, С.М. Ілляшенко пропонує оцінювання рівня фінансової складової економічної безпеки підприємства виконувати на основі аналізу його фінансової стабільності, ступінь якої визначається з урахуванням достатності оборотних коштів (власних або запозичених) для здійснення виробничо-збутової діяльності [16]. Це вузький підхід до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. Крім оборотних коштів, у фінансовій діяльності підприємства задіяні власний основний капітал, прибуток, інвестиції, цінні папери тощо.

С.М. Ілляшенко виділяє 5 рівнів фінансової безпеки підприємства:

1. Абсолютний (для функціонування підприємству достатньо власних оборотних коштів).
2. Нормальний (підприємство обходиться власними джерелами формування запасів і покриття затрат).
3. Хиткий (підприємству недостатньо власних оборотних коштів і воно залучає середні й довгострокові позики і кредити).
4. Критичний (крім власних оборотних коштів, середньо- й довгострокових позик і кредитів, залучаються ще й короткострокові).
5. Кризовий (підприємство знаходиться на межі банкрутства) [16].

Аналізуючи наведені критерії і факти, можна зробити висновок про те, що абсолютний і нормальний рівні фінансової безпеки у цьому випадку – це одне й теж і їх недоцільно відокремлювати один від одного, оскільки вони нічим між собою не відрізняються.

На думку С.С. Герасименка, Н.А. Головача, більш обґрунтованим є оцінювання фінансового стану підприємств на основі використання методу побудови узагальнюючих показників з використанням моделей дискримінантного аналізу, а саме, поділ об'єктів на дві групи:

- 1) з добрим фінансовим станом (не банкрути);
- 2) з поганим фінансовим станом (банкрути) [6].

Слід зазначити, що при визначенні рівня фінансової безпеки підприємства варто застосовувати класифікацію ризиків комерційної діяльності, запропоновану М.М.Єрмошенком:

- 1) неризикова зона;
- 2) зона припустимого ризику (ризик втрати розрахункового прибутку);
- 3) зона критичного ризику (ризик втрати розрахункової виручки);
- 4) зона катастрофічного ризику (ризик втрати усього майна, тобто банкрутство) [12].

Відповідно до такого підходу, можна виділити 4 рівні фінансової безпеки підприємства:

- нормальний рівень – для забезпечення фінансової безпеки достатньо власних фінансових коштів;
- нестабільний рівень – для забезпечення фінансової безпеки підприємству потрібні, крім власних фінансових коштів, ще й залучені;
- критичний рівень – для забезпечення фінансової безпеки підприємству недостатньо власних і залучених фінансових коштів;
- кризовий рівень – підприємство визнане банкрутом.

Також існує підхід, заснований на використанні критерію «мінімум сукупного збитку, який наноситься безпеці» [12; 23]. Конкретизацією такого підходу виступає прийняття у вигляді критерію особливої граничної риси як ознаки критичного або порогового стану соціально-економічної системи, за межами якої виникає загроза або навіть фактично здійснюється деградація і руйнування цієї системи.

У процесі дослідження було виявлено, що низка науковців (І.О. Бланк, І.А.Александров, О.А. Орлова, В. Половян) пропонують оцінювати фінансову безпеку підприємства на основі визначення загального стану фінансової діяльності підприємства. Так, І.О. Бланк виділяє такі системи аналізу фінансової безпеки підприємства: горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз, інтегральний аналіз та аналіз коефіцієнтів. Автор виділяє так групи аналітичних фінансових коефіцієнтів: коефіцієнти оцінки фінансової стійкості підприємства, платоспроможності (ліквідності), оборотності активів, оборотності капіталу, рентабельності (прибутковості) [2]. На нашу думку, оцінка фінансової безпеки підприємства не може зводитись до простого аналізу фінансового стану підприємств, адже, виходячи із особливостей даної економічної категорії, оцінка її рівня потребує особливих підходів та методів.

Трохи інший підхід до розрахунку інтегрального показника фінансової безпеки підприємства належить К.С.Горячевій. Так, автором розроблені методичні вимоги до показників фінансової безпеки підприємства і здійснено їхній відбір. На підставі відібраних показників запропоновано методика оцінки рівня фінансової безпеки підприємства, в якій поряд із оцінкою рівня безпеки кожної складової фінансової безпеки підприємства визначається й інтегральний показник рівня фінансової безпеки підприємства в цілому [21]. Загалом, розглянута методика базується на системному підході до оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства. У той же час, на наш погляд, методика має ряд недоліків. Зокрема, у своїй роботі К.С. Горячева не визначає порогові значення індикаторів, які застосовуються при проведенні аналізу рівня фінансової безпеки, що не дозволяє визначати реальний стан показників, а отже і рівні безпеки функціональних складових можуть бути неадекватно встановлені. Така помилка, у свою чергу, може призвести до неточного розрахунку інтегрального індексу фінансової безпеки підприємства.

У праці В.М. Зарубинського і Н.С. Зарубинської рівень фінансової складової економічної безпеки пропонується оцінювати набором коефіцієнтів, які характеризують власне фінансовий стан підприємства. Сюди віднесено коефіцієнти ліквідності оборотних коштів, швидкості ліквідності оборотних коштів, обороту товарних запасів, ефективності використання абсолютних активів, імовірності банкрутства, точки беззбитковості [15].

У фінансовій науці сформульовано так зване «золоте правило фінансування», яке в методологічному плані може застосовуватися для оперативного аналізу стану фінансової безпеки підприємства.

Метод «золотого правила фінансування» як один із способів перевірки належного рівня фінансової безпеки підприємства полягає в тому, що фінансовий капітал має бути залучений на строк, не менший за той, на який капітал заморожується в необоротних та оборотних активах підприємства [12]. Дотримання вимог цього правила забезпечує, як правило, достатній рівень фінансової безпеки підприємства.

Ю.Б. Кракос та Р.О. Разгон рекомендують розглядати фінансову безпеку підприємства як комплексну величину, оскільки вона досліджує декілька складників, зокрема ефективність управління підприємством, платоспроможність і фінансову стійкість, ділову та ринкову стійкість, інвестиційну привабливість [17, с. 86-97]. Варто також зазначити, що низка дослідників вважають, що визначення фінансової безпеки підприємств потребує застосування індикаторного методу, за якого рівень безпеки визначається за допомогою індикаторів.

Інший метод оцінки рівня фінансової безпеки розглядається в межах ресурсно-функціонального підходу, за яким оцінку пропонується здійснювати за кожною функціональною складовою фінансової безпеки, а потім визначити інтегральний показник експертним шляхом. При цьому функціональну структуру фінансової безпеки підприємства визначають такі складові: бюджетна; грошово-кредитна; валютна; банківська; інвестиційна; фондова; страхова [2, с. 98-103]. Незважаючи на переважну більшість науковців, які віддають перевагу експертному методу при визначенні

вагомості окремих функціональних складових безпеки, деякі автори модифікують методіку визначення вагомості складових у загальному інтегральному показнику. Це говорить про те, що єдиної позиції науковців у формуванні методик оцінки фінансової безпеки підприємств не існує.

Фінансова безпека торговельного підприємства залежить від міжнародних, національних і ринкових чинників. Міжнародні фактори впливають на фінансову безпеку через загальноекономічні важелі, міжнародну політику і міжнародну конкуренцію; національні – через політичні, економіко-демографічні умови господарювання; а ринку – через психографічні настрої населення, науково-технічний прогрес та форми конкуренції [11].

Отже, враховуючи проведений аналіз методів оцінки фінансової безпеки підприємства, можемо зазначити, що оцінювання фінансової безпеки підприємства є складним комплексним процесом, який передбачає наявність взаємопов'язаних і взаємодоповнюючих елементів, які можна об'єднати у три блоки: постановочний блок, методичний блок, інтерпретаційний блок.

ВИСНОВКИ

Забезпечення фінансової безпеки підприємства залежить від цілого комплексу факторів. Їх комбінація є передумовою формування і забезпечення необхідного рівня безпеки. Залежно від напряму впливу та джерел їх виникнення фактори можуть здійснювати вплив на внутрішню чи зовнішню фінансову безпеку, що у сукупності визначить загальний стан забезпечення фінансової безпеки підприємства. Також фінансова безпека підприємства схильна до впливу посилюючих і дестабілізуючих чинників як зовнішнього, так і внутрішнього впливу, які у своїй сукупності стосуються трьох складових економічного процесу: засобів отримання доходу; методів збереження активів та шляхів витрачання доходу.

Від того, наскільки повно визначено склад чинників, наскільки точно оцінений рівень інтенсивності їхнього прояву і можливого збитку або прибутку, залежить ефективність побудови усієї системи забезпечення фінансової безпеки торговельного підприємства.

Література.

1. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія / О.І. Барановський. – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.
2. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
3. Варналії З.С. Економічна безпека: [навчальний посібник]. / за ред. З.С. Варналії. – К.: Знання, 2009. – 647 с.
4. Василик, О. Фінансова безпека [Текст] : економічна енциклопедія: У 3 т. / О. Василик, С. Мочерний. – К. : Вид. центр «Академія», 2002. – Т.3. – 952 с.
5. Геєць В.М. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / В.М. Геєць, М.О. Кизим, Т.С. Клебанова, О.І. Черняк та ін.; За ред. Гейця В.М. : монографія. - Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. - 240 с.
6. Герасименко С.С., Головач Н.А. Передбачення фінансового стану підприємства при оцінці його здатності до продовження діяльності // Актуальні проблеми економіки.– 2003.– №4. – С. 2–4.
7. Гладченко Т.М. Економічна безпека підприємницької діяльності // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наук. праць. – Вип. 26. – К.: ВПЦ «Київський університет», Інститут міжнародних відносин, 2001. – С. 295–299.
8. Дмитриева М.Ю. Безопасность финансового рынка России // www.sbcinfo.ru.
9. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємництва: Навч. посібник для студентів вищих навч. закладів. – К.: 2008. – 239 с.
10. Драга А.А. Обеспечение безопасности предпринимательской деятельности. – М., 2008. – 304 с.
11. Єрмошенко М.М. Фінансова безпека держави: національні інтереси, реальні загрози, стратегія забезпечення. – К.: КНТЕУ, 2001. – 309 с.
12. Єрмошенко М.М., Горячева К.С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: Наук. монографія. – К.: Національна академія управління, 2010. – 232 с.
13. Жаліло Я.А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія.- К.:НІСД, 2009.-336с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/verska_Zhalilo_new-47147.pdf
14. Забродский В., Капустин Н. Теоретические основы оценки экономической безопасности отрасли и фирмы // Бизнес-информ.– 2008.– №15–16. – С. 35–37.

15. Зарубинский В.М., Зарубинская Н.С. Финансовое управление предприятием на основе использования открытой информации // Актуальні проблеми економіки.– 2002.– №12.– С. 31–41.
16. Ильяшенко С.Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке // Актуальні проблеми економіки.– 2003.– №3. – С. 12–19.
17. Кракос Ю.Б. Управління фінансовою безпекою підприємств / Ю.Б. Кракос, Р.О. Разгон // Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики. – 2008. – № 1(1). – С. 86-97
18. Ліпкан В.А. Безпекознавство: Навч. посібник. – К.: Європ. ун-т, 2003. – 208 с.
19. Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия. Организационно-управленческие и правовые аспекты деятельности. – М., Мир безопасности, 2008. – 160 с.
20. Основы экономической безопасности (Государство, регион, предприятие, личность) /Под ред. Е.А. Олейникова. – М., 2007. – 288 с.
21. Полтніна О.П. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємств: методичний аспект / О.П. Полтніна, А.В. Нескуба // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. – № 29. – С. 161-163.
22. Уолш К. Ключевые показатели менеджмента: как анализировать, сравнивать и контролировать данные, определяющие стоимость компании / Пер. с англ. – М.: Дело, 2001. – 360 с.
23. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: Монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А.О. Спіфанова. – Суми: УАБС НБУ, 2009. – 295 с.
24. Шлыков В.В. Комплексное обеспечение экономической безопасности предприятия. – СПб, 2007. – 138 с.

References.

1. Baranovskyi, O.I. (1999), *Finansova bezpeca* [Financial Security], Phoenix, Kyiv, Ukraine.
2. Blank, I.A. (2004), *Upravlenie finansovoj bezopasnostju predpriyatija* [Financial management of the enterprise security], Elga, Nika-Center, Kyiv, Ukraine.
3. Varnaliy, Z.S. (2009), *Ekonomichna bezpeka* [Economic security], Znannya, Kyiv, Ukraine.
4. Vasylyk, O. and Mochernyi, S. (2002), *Finansova bezpeca* [Financial security], center "Academy", Kyiv, Ukraine.
5. Geyets, V.M. Kizim, M.O. Klebanov, T.S. and Chernyak, O.I. (2006), *Modeliuvannia ekonomichnoi bezpeky: derzhava, rehion, pidpriemstvo* [Modeling of economic security: state, region, enterprise], WA "INZHEK", Kharkov, Ukraine.
6. Gerasimenko, S.S. and Golovach, N.A. (2003), "Predicting financial condition of the company in assessing its ability to continue activities", *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 4, pp. 2-4.
7. Gladchenko, T.N. (2001), "The economic security of entrepreneurship", *Aktualni problemy mizhnarodnykh vidnosyn*, vol. 26, pp. 295-299.
8. Dmitrieva, M.Y., *Bezopasnost finansovogo rynku Rossii* [Safety of financial market of Russia] // www.sbcinfo.ru.
9. Donets, L.I. and Vashchenko, N.V. (2008), *Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva* [The economic security of business], Kyiv, Ukraine.
10. Drag, A.A. (2008), *Obespechenie bezopasnosti predprinimatelskoj dejatelnosti* [Provision of security of entrepreneurial activity], Moscow, Russia.
11. Yermoshenko, M.M. (2001), *Finansova bezpeka derzhavy: natsionalni interesy, realni zahrozy, stratehiia zabezpechennia* [The financial security of the state, national interests, real threats, provision strategies], KNTEU, Kyiv, Ukraine.
12. Yermoshenko, M.M. and Goryachev, K.S. (2010), *Finansova skladova ekonomichnoi bezpeky: derzhava i pidpriemstvo* [The financial component of economic security, and state], National Academy of Management, Kyiv, Ukraine.
13. Zhalilo, Y.A. (2009), *Teoriia ta praktyka formuvannia efektyvnoi ekonomichnoi stratehii derzhavy* [Theory and practice of forming an effective economic strategy of the state], NISS, Kyiv, Ukraine.
14. Zabrodskii, V. and Kapustin, N. (2008), "Theoretical basis of assessment of the economic security of the industry and firm", *Biznes-inform*, vol. 15-16, pp. 35-37.
15. Zarubynskyy, V.M. and Zarubynskaya, N.S. (2002), "Financial management of the enterprise on the basis of publicly available information", *Aktualni problemy ekonomiky*, vol. 12, pp. 31-41.
16. Ilyashenko, S.N. (2003), "The components of economic security and approaches to their assessment", *Aktualni problemy ekonomiky*, vol.3, pp. 12-19.

17. Krakos, Y.B. (2008), "Management of financial security enterprises", *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky*, vol. 1, no. 1, pp. 86-97.
18. Lipkan, V.A. (2003), *Bezpekoznavstvo* [Security Studies], Europe. University Press, Kyiv, Ukraina.
19. Mac-Mac, V.P. (2008), *Sluzhba bezopasnosti predpriyatija. Organizacionno-upravlencheskie i pravovye aspekty dejatelnosti*, [Enterprise Security. Organizational-administrative and legal aspects of the activity], Security World, Moscow, Russia.
20. Oleynikov, E.A. (2007), *Osnovy jekonomicheskoy bezopasnosti (Gosudarstvo, region, predpriyatje, lichnost)*, Economic Security Essentials (state, region, company, person), Moscow, Russia.
21. Poltina, O.P. (2010), "Evaluation of financial security of enterprises: methodological aspect", *Visnyk ekonomiky transportu i promyslovosti*, vol. 29, pp. 161-163.
22. Walsh, K. (2001), *Kljuचेvye pokazateli menedzhmenta: kak analizirovat, sravnivat i kontrolirovat dannye, opredelajushhie stoimost kompanii* [Key Management Ratios: how to analyze, compare and control the figures that define the value of the company], Delo, Moscow, Russia.
23. Yepifanov, A.O. (2009), *Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov* [Financial security of companies and banks], UABS NBU, Sumy, Ukraina.
24. Shlikov, V.V. (2007), *Kompleksnoe obespechenie jekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatija* [Complex support of economic security], St. Petersburg, Russia.

Стаття надійшла до редакції 20.01.2017 р.



Брошу

ТОВ "ДКС Центр"